

12.09.2025 kontrolliakt nr 12.2-4/18 riigihanke teostamise kontrollimise kohta Tartu Ülikoolis

Kontrollimise alus:	Rahandusministeeriumi 28.11.2024 kiri nr 12.2-4/25-1
Hankija nimi:	Tartu Ülikool
Hankija registrikood:	74001073
Hankija õiguslik vorm:	avalik-õiguslik juriidiline isik
Hankija esindusõiguslik isik:	Toomas Asser, rektor
Kontrolliperiood:	22.04.2022 - 26.08.2022

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Tartu Ülikooli (edaspidi *hankija*) poolt avatud hankemenetlusena korraldatud riigihange „Arvutite ja lisaseadmete ostmise“ (viitenumber 249475), mille esemeks oli muu hulgas arvutikomplektide, lauaarvutite, sülearvutite, tahvelarvutite, ja monitoride ostmise (põhikood CPV 30213000-5 „Personaalarvutid“) (edaspidi *riigihange*).
- 1.2. Hankija alustas riigihangete registris (edaspidi *eRHR*) riigihanke alusandmete sisestamist 22.04.2022. Hankemenetlus algas 27.04.2022 hanketeate avaldamisega eRHR-is, pakkumuste esitamise tähtpäevaks oli 14.06.2022 ja 26.08.2022 sõlmiti riigihanke tulemusel raamlepingud.
- 1.3. Kontrollimise eesmärgiks oli anda hinnang, kas hankija on riigihanke korraldamisel kehtestanud riigihanke alusdokumentides riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) § 77 lg 6¹ ja lg 7¹ ning 01.01.2022 jõustunud keskkonnaministri 29.06.2021 määruse nr 35 „Hankelepingu esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestavad tingimused“ (RT I, 02.07.2021, 13) (edaspidi *määrus nr 35*) alusel (minimaalselt kohustuslikke ja soovituslikke) keskkonnahoidlikke kriteeriume.
- 1.4. RHS-is ning määruses nr 35 sätestatud nõuetest kinnipidamist on kontrollitud eRHR-is avaldatud andmete alusel.
- 1.5. Järelevalvemenetluses kontrollitakse üksnes hankija tegevuse õiguspärasust (RHS § 203 lg 3). Seetõttu ei ole Rahandusministeerium järelevalvemenetluses kontrollinud hankija tegevuse otstarbekust ega hinnanud hankija otsuste ja toimingute tulemuslikkust.
- 1.6. Rahandusministeeriumil on õigus anda soovitusi ja juhiseid RHS-i paremaks järgimiseks ja rikkumiste ärahoidmiseks. Soovitused ja juhised võivad sisaldada järelevalvemenetlust lõpetavas dokumendis (RHS § 210), sh valimipõhises järelevalvemenetluses koostatavas kontrolliaktis (RHS § 205 lg 4 p 3).
- 1.7. Kontrolliakti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks 28.08.2025. Hankija esitas omapoolse seisukoha kontrolliakti projektile 04.09.2025. Hankija selgitas, et eRHR-is puudub riigihankel (viitenumber 249475) keskkonnahoidliku riigihanke märgis, sest hankija ei kasutanud vastavustingimustes keskkonnahoidlike tingimuste seadmisel eRHR-is eeldefineeritud näidistingimuste sõnastusi, vaid sõnastas need ise. Riigihanke alustamise ajal (27.04.2022) ei lisanud näidistingimuste mittekasutamisel eRHR riigihankele keskkonnahoidliku riigihanke märget automatiseeritult ja hankijal ei olnud vastavat märget võimalik ka endal käsitsi sisestada. eRHR-i lahendus muutus 26.07.2023. Nüüd saab hankija ise lisada nii tingimusi kui ka märke – tingimuste ja märke vahel seos puudub ning hankija peab ise tegema teadlikult märke. Hankija kinnitas, et pärast vastava arenduse tegemist eRHR-is on hankija kõigile keskkonnahoidlike tingimusi sisaldavatele riigihangetele lisanud sellekohase märke. Samuti märkis hankija, et kaalub alati riigihanke alusdokumentide ettevalmistamise faasis vabatahtlike keskkonnahoidlike tingimuste kasutamist.

2. Kokkuvõtte järelevahtumise tulemustest

- 2.1. Hankija oli riigihanke alusdokumentide koostamisel järginud määruse nr 35 lisa 3 p-des 1.1-1.4 sätestatud kohustuslikke keskkonnahoidlike kriteeriume, kehtestades minimaalselt nõutavad keskkonnahoidlikud tingimused eRHR-is pakkumuse vastavustingimustena.
- 2.2. Määruse nr 35 lisa 3 p-des 2.1-2.7 soovituslikena sätestatud valikkriteeriume hankija pakkumuse vastavustingimustes ega hindamiskriteeriumidena ei rakendanud.
- 2.3. Keskkonnahoidliku riigihanke märgist ei ole eRHR-is riigihanke juurde lisandunud, sest vaatamata vastavustingimustes hankija enda sõnastatud keskkonnahoidlike kriteeriumide kehtestamisele, ei olnud hankijal registritehniliselt võimalik eRHR-is hanke lisaandmete lehel teha märgist keskkonnahoidlike aspektidega arvestamise kohta. Hankija kinnitas, et pärast eRHR-is vastava arenduse tegemist (26.07.2023) alustatud riigihangetes on hankija kõikide keskkonnahoidlike tingimusi sisaldavatele riigihangetele lisanud sellekohase märgi.

3. Riigihanke alusdokumentides keskkonnahoidlike kriteeriumite kasutamise kontrollimine

3.1. Määruse kohaldavus riigihanke korraldamisele

RHS § 2 lg 2 kohaselt tuleb riigihangete planeerimisel ning korraldamisel arvestada muu hulgas keskkonnahoidlike lahendustega. Kui hankelepingu esemeks olevale asjale või teenusele on kehtestatud keskkonnahoidlikkuse kriteeriumid, siis vastavalt RHS § 77 lg-le 6¹ peavad riigihanke alusdokumendid (edaspidi RHAD) sisaldama tingimusi, mis arvestavad kogu kasutamisega hõlmavate energia- ja keskkonnamõjudega. Ajavahemikul 15.07.2020-31.05.2022 kehtinud redaktsioonis sätestas RHS § 77 lg 6¹, et kui hankelepingu esemeks olevale mõõblile, puhastustootele ja -teenusele, kontori IT-seadmele või koopia- ja joonestuspaberile on kehtestatud keskkonnahoidlikud kriteeriumid, siis peab RHAD sisaldama tingimusi, mis arvestavad kogu kasutamisega hõlmavate energia- ja keskkonnamõjudega.

RHS § 77 lg-s 7¹ on alates 15.07.2020 ette nähtud volitusnorm valdkonna eest vastutavale ministrile kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumide ja tingimuste kehtestamiseks määrusega. 01.01.2022 jõustus keskkonnaministri määrus nr 35, mille eesmärgiks on vähendada riigihankega ostetavate asjade ja tellitavate teenuste keskkonnamõju ning soodustada keskkonnahoidlike riigihangete korraldamist.

Määrus nr 35 nimetab neli valdkonda, kus hankija peab RHAD-i lisama kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid. Samuti on määruses nr 35 sätestatud vabatahtlikud valikkriteeriumid, mida on hankijal soovitatav RHAD-i lisada, kuid mille lisamine ei ole hankijale kohustuslik. Määruses nr 35 nimetatud keskkonnahoidlikud tingimused kuuluvad olemuslikult erinevatesse RHAD-i osadesse: kvalifitseerimise tingimus, tehniline kirjeldus, vastavustingimus, hindamiskriteerium, lepingutingimus. Olenemata sellest, kas tegemist on tehnilise kirjelduse või lepingutingimusega, tuleks hankijal kehtestada keskkonnahoidlikud kriteeriumid RHAD-is pakkumuse vastavustingimustena. eRHR võimaldab hankijatele näidiseks sisestada pakkumuse vastavustingimused ja hindamise kriteeriumid. Nende kasutamisel lisandub hankele keskkonnahoidlikkust esile tõstev märk – „roheline lehek“². Nii saab hankija keskkonnahoidlike hankeid eRHR-ist otsida ja enda riigihankes eeskujuks võtta. Samuti on riigil vaja esitada keskkonnahoidlikest hangetest ülevaateid Euroopa Komisjonile, mis poleks võimalik, kui riigihankel ei ole roheline lehekese märgi. Seega, kui hankija sätestab keskkonnahoidliku tingimuse lepingu projektis, peaks roheline lehekese märk saamiseks siiski kehtestama registris ka vastavustingimuse (nt kinnitus, et pakkuja täidab lepingus sätestatud nõude). Seetõttu on näidisklauslid sõnastatud just vastavustingimuseks (vt „Keskkonnahoidlikud nõuded mõõblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – määrus nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 2).

Määruse nr 35 § 1 lg-st 1, lg 3 p-st 3, §-st 3 ja §-st 7 tulenevalt on avaliku sektori ja võrgustikusektori hankijad kohustatud kontori IT-seadmete, so paiksete arvutite (lauaarvutid, väikeserverid, tööjaamad), kuvaseadmete (arvutimonitorid) ning kaasaskantavate arvutite (sülearvutid, kaks ühes sülearvutid, tahvelarvutid, kaasaskantavad kõik ühes arvutid, mobiilsed kõhnklientarvutid), hankimisel kehtestama

RHAD-is keskkonnahoidlikud kriteeriumid vastavalt Määruse nr 35 lisas 3 „Kontori IT-seadmete keskkonnahoidlikud kriteeriumid“ sätestatule. Määrust nr 35 ei pea kohaldama nimetatud IT-seadmete hankimisel üksnes siis, kui asju ostetakse või teenuseid tellitakse Eesti Vabariigi välisesindustele või asjade ostmine ja teenuste tellimine on seotud riigi julgeolekuhuvide või riigisaladusega ning need viiakse läbi RHS §-s 169 sätestatud kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihangetena.

Tartu Ülikool on käsitatav avaliku sektori hankijana RHS § 5 lg 2 p 3 tähenduses, kes on vastavalt RHS § 5 lg-le 1 kohustatud järgima riigihangete teostamisel ja määruses nr 35 nimetatud kontori IT-seadmete hankimisel (ostmisel, üürimisel, rentimisel või liisimisel), RHS-is sätestatud korda, sh täitma keskkonnahoidlikkuse kriteeriumidega seotud kohustusi.

Kontori IT-seadmed (CPV kood 30000000-9 – „Kontorimasinad ja arvutid, nende seadmed ja tarvikud“) on paiksed arvutid (lauaarvutid, väikeserverid, tööjaamad), kuvaseadmed (arvutimonitorid), kaasaskantavad arvutid (sülearvutid, kaks ühes sülearvutid, tahvelarvutid, kaasaskantavad kõik ühes arvutid, mobiilsed kõhnklientarvutid) (vt „Keskkonnahoidlikud nõuded mööblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 3).

Määrus nr 35 kohaldub hankemenetlustele (RHS § 77 lg-s 7¹ sätestatud määrusandlusvolitus sisaldub RHS-i 2. ptk-i sätetes), samuti lihthankemenetlustele (RHS § 125 lg 5) ning sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlustele (RHS § 126 lg 7) (vt ka „Keskkonnahoidlikud nõuded mööblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 4).

27.04.2022 eRHR-is avaldatud hanketeatega alustas Tartu Ülikool asjade riigihankele ette nähtud rahvusvahelist piirmäära ületava eeldatava maksumusega raamlepingu sõlmimiseks avatud hankemenetlust „Arvutite ja lisaseadmete ostmine“, viitenumber 249475. Hankija märkis hanketeates toodud lühikirjelduses, et hanke esemeks on arvutikomplektide, lauaarvutite, sülearvutite, tahvelarvutite, monitoride, arvutite ja sülearvutite lisaseadmete ja komponentide ostmine. Järelikult pidi hankija riigihanke läbiviimisel, sh RHAD-i koostamisel, arvestama RHS § 77 lg-s 6¹ ja määruses nr 35 sätestatud nõuetega.

3.2. Keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kontroll

Määruse nr 35 § 3 sätestab, et hankija peab kehtestama §-s 1 nimetatud nelja tooterühma ja teenuse, sh kontori IT-seadmete (vt § 1 lg 3 p 3), hankimisel RHAD-is käesoleva määruse lisades sätestatud keskkonnahoidlikud kriteeriumid. Hankijal on õigus lisada täiendavalt valikkriteeriumeid või kriteeriume ise sõnastada. Täpsemad nõuded kontori IT-seadmete keskkonnahoidlikele kriteeriumidele sisalduvad Määruse nr 35 lisas 3, mille alusel jagunevad kriteeriumid hankija jaoks RHAD-is kasutamiseks kohustuslikeks ning soovituslikeks valikkriteeriumideks.

Määruse nr 35 lisa 3 p-des 1.1-1.4 ette nähtud kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid, mis tuleks näha ette pakkumuse vastavustingimusena: (i) vähemalt 2-aastane tasuta garantii; (ii) REACH määruses nimetatud kandidaatainate deklareerimine; (iii) korduskasutuse ja ringlussevõtu teenuse pakkumine; (iv) korduskasutuse ja ringlussevõtu teenuse kirjeldamine (vt ülevaatlikult „Keskkonnahoidlikud nõuded kontori IT seadmetele“, teabeleht, koostanud E. Fels, PWC, 2023 oktoober). Määruse nr 35 lisa 3 p-des 2.1-2.7 nimetatud soovituslikud keskkonnahoidlikud valikkriteeriumid, mille hankija võib näha ette vastavustingimusena või hindamiskriteeriumina: (i) seadme osade asendatavus; (ii) akude lahti ühendatavus (akud ei tohi olla kaasaskantavate toodete külge liimitud ega joodetud); (iii) plastosade tähistatus ISO märgisega; (iv) plastifikaatorite puudumine seadme kaablites; (v) vähemalt 3-aastane varuosade saadavus (vi) metalldetailide eemaldatavus plastosadest (või nende puudumine); (vii) värvid ja pinnakatted ei tohi oluliselt kahjustada neist komponentidest ringlussevõtul valmistatava plastmaterjali tugevust (vt koos eesmärgi selgitusega „Keskkonnahoidlikud nõuded kontori IT seadmetele“, teabeleht, koostanud E. Fels, PWC, 2023 oktoober).

Kuigi hankija on pakkumuse vastavustingimustes arvestanud kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumidega, ei ole hankija eRHR-is hanke lisaandmete lehel teinud märget keskkonnahoidlike aspektidega arvestamise kohta (vt „Keskkonnahoidlikud aspektid: Ei ole“). Läbipaistvuse ja ülevaatlikkuse huvides palume hankijal edaspidi keskkonnahoidlike aspektidega arvestamine eRHR-is hanke lisaandmete lehel ära märkida.

3.2.1. Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid

Hankija on kehtestanud Määruse nr 35 lisa 3 p-des 1.1-1.4 nimetatud kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid RHAD-is pakkumuse vastavustingimustena: 1) toote garantii ja varuosad; 2) kandidaatainete loetellu kantud ainete deklareerimine; 3) seadme korduskasutus ja ringlussevõtt; 4) seadme turvaline kogumine, andmekandjate saniteerimine, ringlussevõtt (vt lähemalt eRHR vastavustingimused – keskkonnahoidlikud tingimused).

3.2.2. Vabatahtlikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid

Hankija ei ole kehtestanud määruse nr 35 lisa 3 p-des 2.1-2.7 nimetatud soovituslikke keskkonnahoidlike kriteeriumeid RHAD-is, sh pakkumuse vastavustingimustena ega hindamiskriteeriumidena.

4. Tähelepanekud ja soovitused

Kui hankija on RHAD-is arvestanud keskkonnahoidlike kriteeriumidega, sh sõnastades tingimused ise, siis palume hankijal ka edaspidi tähele panna, et see kajastuks eRHR-is hanke lisaandmete lehel („Keskkonnahoidlikud aspektid: On“). Lisaks tunnustame hankija head praktikat ja soovitame hankijal jätkata hankepraktikaga, kus kontori IT-seadmete riigihanke alusdokumentide koostamisel kaalutakse igakordselt, kas riigihankes on võimalik rakendada ka soovituslikke keskkonnahoidlike kriteeriume. Keskkonnahoidlike kriteeriumide näidisklauslitega, koolitusmaterjalidega ja muu asjakohase oskusteabega tutvumiseks soovitame hankijal külastada Kliimaministeeriumi veebilehel asuvat keskkonnahoidlike riigihangete rubriiki.

5. Järeldused

- 5.1. Hankija on riigihanke ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvestanud määrusest nr 35 tulenevate kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumidega.
- 5.2. Palume hankijal ka edaspidi olla sama tähelepanelik eRHR-i andmeväljade täitmisel ja märkida eRHR-is keskkonnahoidlike aspektide kasutamine.
- 5.3. Hankepraktika hea taseme hoidmiseks ja edasiarendamiseks on hankija asutuses riigihangete korraldamisega tegelevatel isikutel kasulik perioodiliselt tutvuda nii Rahandusministeeriumi kui ka Kliimaministeeriumi veebilehel avaldatud (keskkonnahoidlike) riigihanke juhendite, analüüsidega ja vastustega korduma kippuvatele küsimustele ning osaleda riigihangete alastel koolitustel.
- 5.4. eRHR-i puudutavates küsimustes abistab hankijat Riigi Tugiteenuste Keskuse koosseisus tegutsev registri kasutajatugi (tel. 611 3693, E-R kell 9:00–12:00; 13:00–15:00; e-post register@riigihanked.riik.ee).

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond

Järelevalvetoiminguid teostanud ametnik:

(allkirjastatud digitaalselt)

Mihhail Antonov
jurist
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond